

Overziet men alle bijdragen dan lijkt mij de uitdagende titel van het boek wat pretentius. Op de meeste artikelen is veel meer het eerste deel van de slotzin van Hoftijzers en Barfoots inleiding van toepassing. 'By looking at a number of parochial affairs in close-up perhaps we can learn a little more about 1688 and its social and literary context and consequences ...'. Tenslotte nog twee kleine correcties. De Leidse stadssecretaris Jan van Hout dreigde niet 'during the siege of Leiden' een hem onwelgevallige predikant van de preekstoel te lichten (18), dit incident deed zich na het beleg voor. Dominee Taling die Van Houts woede wekte door de zinsnede *libertatis ergo* op het Leidse noodgeld te kritiseren, kwam eerst na Leidens ontzet in de stad. Dat feit zal de verontwaardiging van de stadssecretaris naar alle waarschijnlijkheid nog hebben vergroot. Ten tweede, Willem III werd niet zes, maar acht dagen na de dood van Willem II geboren (99). Willem II overleed in de avond van de zesde november 1650, Willem III werd op 14 november 1650 geboren.

G. Groenhuis

J. Duinkerken, *Schepenen aan de Zuiderzee. De magistratuur van Harderwijk 1700-1750* (Reeks publikaties onder auspiciën van het Koninklijk Nederlandsch genootschap voor geslacht- en wapenkunde II; Zutphen: De Walburg Pers, 1990, 271 blz., f54,50, ISBN 90 6011 695 x).

Van verschillende zijden is in het recente verleden gesuggereerd dat het de hoogste tijd wordt dat het onderzoek van stedelijke elites ten tijde van de Republiek zich niet langer beperkt tot Holland. Het boek van Duinkerken over de magistratuur van Harderwijk ontleent zijn belang dan ook bovenal aan het feit dat het de eerste monografie is over een stemmende stad in Gelderland. Duinkerken heeft een aanzienlijke hoeveelheid bronnenmateriaal doorgewerkt, maar zijn boek is een bewerking van een doctoraal-scriptie, dus het zou niet fair zijn om de verwachtingen direct al te hoog te stellen.

De auteur is afkomstig uit wat wel eens de 'Utrechtse school' van de elite-geschiedenis is genoemd. Deze wordt gekarakteriseerd door de prosopografische werkwijze en Duinkerken vormt hierop geen uitzondering. Honderd bladzijden van het boek worden in beslag genomen door genealogische tabellen betreffende de leden der Harderwijkse magistratuur in de eerste helft van de achttiende eeuw. Deze zijn goeddeels gebaseerd op de aantekeningen van H. H. Röell die bewaard worden bij het Centraal bureau voor genealogie in Den Haag. Voorafgaand worden in zes hoofdstukken achtereenvolgens behandeld de toestand van de stad, het politiek bestel, de bevoegdheden van magistratuur en gezworen gemeente, de sociale karakteristieken van respectievelijk de riddermatige en burgerlijke leden van de magistratuur en meer in detail die van een individuele burgemeester. Duinkerken heeft zich daarbij niet al te veel gelegen laten liggen aan de zelfopgelegde beperking tot de achttiende eeuw: over de tweede helft van de zeventiende eeuw biedt zijn boek eveneens het nodige.

Het kleine Harderwijk, dat omstreeks drieduizend inwoners telde, ontleende haar faam vooral aan de aldaar gevestigde Gelderse academie, waar het goedkoop en dus aantrekkelijk promoveren was. De universiteit speelde echter in het politieke leven geen rol van betekenis en het merendeel der magistraten had ook geen academische graad. Ten dele is dat te verklaren door het feit dat er, althans tot aan de 'plooiertijden', veel riddermatigen in de magistratuur zaten, die zoals bekend slechts zelden hun academische vorming met een promotie voltooiden. De prominente aanwezigheid van riddermatigen was het gevolg van een kennelijk bewuste politiek van stadhouder Willem III. Deze had, dankzij het Gelderse regeringsreglement van 1675, de onbeperkte bevoegdheid om magistraten te benoemen. Zijn 'luitenant' ter plekke, Sywert van

Wijnbergen, die zelf een riddermatige was, nam de honneurs waar. Wijnbergen had het recht om 'de Raedt te mogen doen vergaderen, daer in te presideren, te proponeren en concluderen na eysch van Zaken' (29). Hij was, met andere woorden, de 'directeur' van de Harderwijkse raad. De plooiërijen na de dood van de stadhouder brachten echter een ommekeer. De riddermatigen werden door de burgerij verwijderd en zouden ook niet meer terugkeren tot 1749. (Het is overigens een van de charmes van het boek dat hun wedervaren in andere gremia desondanks uitvoerig wordt behandeld.)

Voortaan waren het dus burgerlijke regenten die in Harderwijk de dienst uitmaakten. Dit was een nogal gemengd gezelschap, waarvan sommigen in grote welstand leefden terwijl anderen het met een bescheiden kapitaal moesten stellen. Geen wonder dan ook dat men in Harderwijk niet, zoals in Holland, een vrijwel homogene verzameling renteniers in de magistraat aantreft, maar ook vrij wat kooplieden en vertegenwoordigers van de vrije beroepen, zelfs een enkele ambachtsmeester. Deze laatsten waren vooral dankzij de plooiërijen op het kussen beland en wisten zich uiteindelijk niet te handhaven.

Zoals reeds werd opgemerkt zijn er nog geen studies voor het Gelderse, of andere landgewesten die als model kunnen dienen. De auteur heeft daarom zelf zijn weg moeten vinden en is daarin niet altijd even succesvol. Hij werkt netjes de prosopografische boodschappenlijst af, maar slaagt er niet helemaal in om de specifieke Gelderse elementen tot een nieuw geheel bijeen te brengen. Het boek heeft echter wel de verdienste ons nog eens uitdrukkelijk opmerkzaam te maken op de in zo'n geheel te verwerken ingrediënten. Daarin komt steeds de verhouding tussen stad en platteland naar voren. Enerzijds door de sterke economische verwevenheid van ook de burgerlijke magistraten met de agrarische economie. Anderzijds door de confrontatie met de adel, hetzij in de kwartiersvergaderingen van Veluwe, hetzij door de directe penetratie van riddermatigen in het stadsbestuur. Daar vonden zij dan tegenover zich de burgervertegenwoordiging van gemeenslieden en gilden, die eveneens hun partijtje meeblieden in de plaatselijke politiek. De min of meer geïnstitutionaliseerde driehoeksverhouding van riddermatigen-burgerregenten-burgerrepresentanten maakt de magistraat van Harderwijk, met die van andere Gelderse en Overijsselse steden, tot een interessant object voor zowel politiek- als sociaal-historisch onderzoek. Het boek van Duinkerken vormt daartoe een eerste aanzet en het valt te hopen dat het daarbij niet zal blijven.

Maarten Prak

W. G. J. Rimmelink, *Emperor Pakubuwana II, Priyayi and Company and the Chinese war [1726,1743]* (Dissertatie Leiden 1990; Leiden: W. G. J. Rimmelink, 1990, 314 blz.).

A very promising introduction ranges over the methodological problems of contemporary historians and social scientists, both when they come to study babad and more generally. Rimmelink writes: 'That all history contains an element of political pamphleteering — ironically most in evidence with social scientists who seek recourse to history, but whose scientific methods are supposed to eliminate this type of discourse — is a truism, to which only the most antiquarian of historians would object. It makes at least clear that in motivation and in principle the writer of the babad does not differ too much from the modern historian in his attempt to rework and represent the past' (5) but also: 'In the eyes of a modern historian, however, the writer of the babad commits the sin of not always getting his facts and chronology straight. Furthermore, he describes characters and even invents configurations in line with his